

kommunikationsteori diskuteres i teorien for en manglende forståelse for, at man ikke er af forskellige opfattelser trods alt arbejder sammen men om i fællesskab at løse påtrængende samfundsmæssige problemer. De føre konsensusøgende dialog, præget af rationalitet, med henblik på at løse problemet og med udgangspunkt i en fælles forståelse af spilleregler for kommunikation og sandhed, der handler om sandhed, ikke om bankparker.

Folketingets partier, bortset fra SF og Enhedslisten, har været i et bag. Det var således partier, der trods forskellige ideologier, havde en fælles opfattelse af det danske politiske system.

Centrale begreber

Antagelse: en gruppe definerer sig som værende i modsætning til en anden – herudover bruges en diskurs, som bygger på konflikt og undertrykkelse.

Artikulation: et ordnet begreb, der dækker sammenkædningen af forskellige begreber og deres betydning. Den derved giver fænomener i et udsnit af virkeligheden en bestemt betydning.

Differensskæder: skaber forskellige betydninger gennem kæder af forskellige mellem forskellige fænomener. De fungerer som forskellige virkninger.

Diskurs: et udsnit af den samfundsmæssige virkelighed, som ændringer i betydning og forbindes med betydning.

Flydende betegnelser: abstrakte eller flydende betydninger, som kan bruges overalt, og som diskurserne slås om at erobre.

Hegemoni: et ideologisk lederskab, som skaber en alliance mellem grupper med delvis fælles diskurs. Disse grupper har forskellige interesser for at skabe konsensus om fælles diskurs. Dermed kan man finde sammen af grupper, hvis ideologi har forskellige interesser, men de dækker stort set det samme sociale rum og identitetsregime.

Nodalpunkt: et punkt, hvor betydningsskabende ord eller begreber mødes, som skaber bestemte associationskæder.

AEK-kæder: skabelsen af sammenhæng mellem forskellige uenigheder, som dermed kommer til at hænge betydningsmæssigt sammen og styrke den.

Kapitel 7 Sproget og den politiske menings- dannelse

Sprog som magtmiddel

Sproget kan bruges til nøgternt at overbevise andre om et bestemt synspunkt.

Men sproget kan også bruges til at overtale, narre og/eller forføre andre til at acceptere det uacceptable.

Sproget påvirker adfærd, normer og meninger hos andre personer. Gennem bevidst brug af *argumenter* og *sproglige virkemidler* kan man få andre til at handle på en bestemt måde, eller afstå fra at handle. Sat på spidsen kan man gennem sproget få magt over andre mennesker.

Sprog er således et magtmiddel, som bl.a. politikere kan benytte sig af til at overbevise,

overtale, skabe opbakning, sætte dagsorden – dvs. påvirke indholdet af den offentlige debat – og skabe *diskurser*¹, dvs. søge at skabe en fælles holdning til bestemte emner.

Man kan ikke som udgangspunkt kritisere politikerne for at bruge disse midler. Når man vil have sit budskab igennem, bruger man nu engang de midler, der er til rådighed for at blive hørt og få sine synspunkter gennemført. At nogle af disse midler så er mere eller mindre effektive, mere eller mindre platte eller moralsk angribelige, er en anden sag.

1. Se kapitel 6.

Under alle omstændigheder er det nødvendigt for modtagerne af budskaberne at have nogle redskaber til at undersøge det politiske udsagn med, før man tager det til sig – eller afviser det.

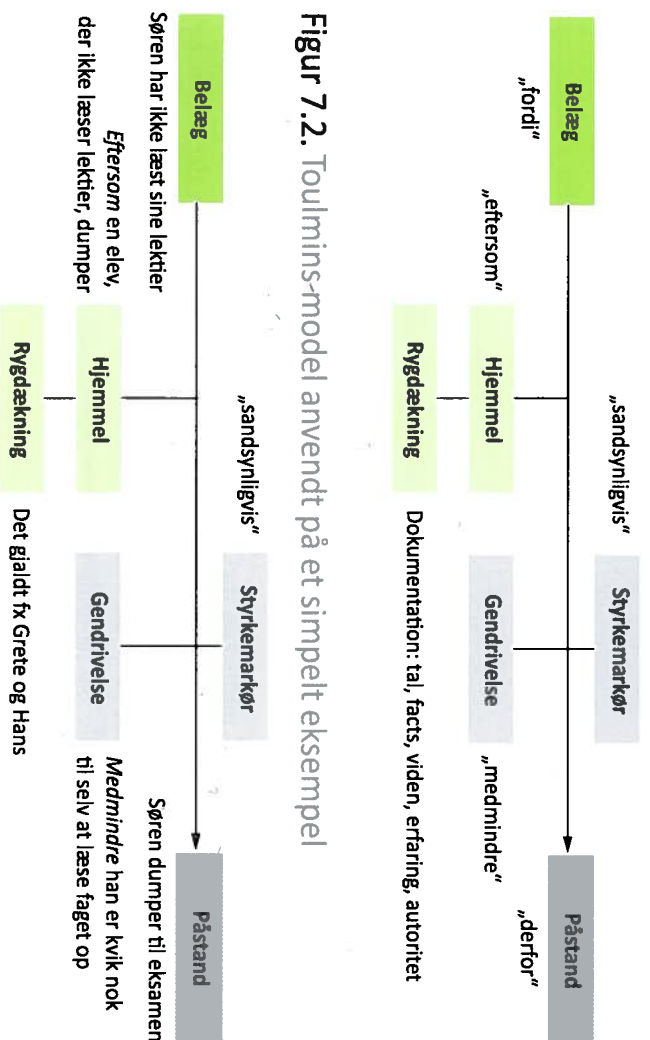
Argumentationsanalyse

En argumentation hviler på påstande og konklusioner, og hvis argumentationen skal holde, skal der være begrundelser (præmisseser), der er sande, gyldige og relevante.

Sammenhængen mellem påstande og konklusioner skabes gennem *konklusionsindikatorer* (derfor, altså, følgelig, ergo, konsekvensen er, beviser at... osv.).

Sammenhængen mellem baggrund og præmisser etableres gennem *præmisindikatorer*,

Figur 7.1. Toulmins model til analyse af argumenter

Figur 7.2. Toulmins-model anvendt på et simpelt eksempel

Eksemplet er hentet fra Ordstrup Gymnasiums AP-materiale

som er ord som *fordi*, *da*, *eftersom*, som følge af ...OSV.

Ved analyse af politiske budskaber må man stille nogle spørgsmål:

1. Er argumenterne gyldige? Dvs. er der en logisk sammenhæng mellem præmisser og konklusion, således at hvis præmisserne er sande, må konklusionen også være det?
2. Er argumenterne sande? Dvs. at præmisserne selvfølgelig skal være sande i forhold til det, der er argumentets baggrund.
3. Er argumenterne relevante? Dvs. handler de om det, der er argumenternes baggrund, og som der argumenteres for eller imod?

Den engelske filosof Stephen Toulmin (1922-2009) har udviklet en mere kompleks model til analyse af argumenter. Modellen (figur 7.1.) består af seks elementer.

Toulmin skelner mellem to elementer i begrundelsen, et konkret og et generelt, hvor den konkrete udgøres af de umiddelbare begrundelser bag påstanden, og et generelt, som gør det muligt og logisk forsvareligt at slutte fra den konkrete begrundelse til påstanden.

Den konkrete begrundelse kaldes i figuren *belæg*, og den indirekte kaldes *hjemmel*, som er den grundlæggende – ofte underforståede – enighed, eller det værdifælesskab, der er mellem afsender og modtager. Hjemlen fastslår således *gyldigheden* af de argumenter, der fremføres. Dertil kommer rygdækning, gen- drivelse og styrkemærker: Hjemlen kan un-

Eksempel 1: Der er i øjeblikket ikke råd til lønforhøjelser på det danske arbejdsmarked (påstand), fordi dette vil gå ud over Danmarks konkurrenceevne (belæg), og eftersom de lande, vi konkurrerer med, har haft en svagere lønudvikling (hjemmel, som eventuelt kan være implicit, dvs. ikke nævnt direkte). Dette kan man konstatere ved at se i de europæiske lønstatistikker, ligesom man i den seneste tid umiddelbart har kunnet se, hvordan Danmark har tabt markedsandele (rygdækning).

Lønforhøjelser vil derfor med stor sandsynlighed (stærk styrkemarkør) føre til alvorlige velfærdstab for den danske befolkning, med mindre denne ledsages af en markant fremgang i produktiviteten (gendrivelse).

Eksempel 2: Der er stadig for få unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse (påstand), hvilket på sigt vil skabe problemer for virksomhederne mht. at skaffe tilstrækkeligt kvalificeret arbejdskraft (belæg), eftersom vi i de kommende år vil opleve en stor tilbagetrækning fra arbejdslivet af ældre kvalificerede medarbejdere (fjernet, som i dette tilfælde kan være implicit). En sammenligning med situationen i andre lande viser situationens alvor for Danmark (nygdækning), og det er helt sikkert (stærk styrkemærke) kun en øget tilgang af arbejdskraft fra udlandet, der kan løse problemet, medmindre (gendrivelse) der tages initiativer fra regeringens side til at øge frekvensen af unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse, eller der ændres på reglerne for at opnå efterløn (Eventuel start på ny argumentationskæde).

Eksempel 3: Mange unge med anden etnisk baggrund end dansk er let påvirkelige mht. yderliggående islamistisk propaganda (påstand), fordi de føler sig fremmedgjorte i det danske samfund (belæg), eftersom integrationen af dem er slået fejl (hjemmel, som dog ikke behøver at være nævnt direkte). De nyeste undersøgelser mht. radikaliseringsens omfang taler deres tydelige sprog (rygdækning). Med stor sandsynlighed (stærk styrkebemærkning) vil dette føre til øget terrorvirksomhed, med mindre (gendrivelse) der gives øgede bevilninger til PET's overvågning af unge muslimer.

derbygges med en særlig *rygdækning*, som er en slags dokumentation for hjemlen. Det kan være påberøbelse af autoritet, egne eller andres erfaringer, særlig viden, undersøgelser osv.

Det vil kan anvendes *styrkemærker*, som angiver, i hvor høj grad afseenderen står inde for sit budskab — *muligvis*, *sandsynligvis*, *formodentlig*, *med sikkerhed*.

Endelig kan der i argumentationen være indbygget en såkaldt *gendriveelse*. Gennem denne kan afsenderen for at foregribe indvendinger mod påstanden tage forbehold for udsagnets gyldighed – markørord er her „medmindre“, „forudsat at“, „under den forudsætning“. Se eksempel 1 og 2 nedenfor.

I analyse og vurdering af styrker og svagheder i politiske udsagn er det især disse seks elementer, som man skal søge at identificere, og det kan man ofte gøre ved hjælp af såkaldte markørord, der knytter sig til de enkelte led i modellen.

Til en *påstand*, som er det, tilhørerne skal bringes til at acceptere, knytter sig ofte markøren „derfor“.² Til *belægget*, som er begrundelsen for påstanden, knytter sig typisk markøren „fordi“. I forbindelse med *hjemlen*, som oftest er af mere generel karakter eller underforstået, knytter sig ofte markør-ordet „eftersom“.

Styrkemærker er som nævnt fx „muligvis“, „sandsynligvis“, „formodentlig“, „med sikkerhed“, og markørord til *genaktivelse* er fx „medmindre“, *fordudsat af* „under den forudsætning“.

Overtalelse gennem brug af 'etos', 'patos', 'logos'

I såvel dagligdagens diskussioner som den politiske diskussion understøttes påstande ofte af, hvad der med latinsk betegnelse kaldes *'etos'*, *'patos'* eller *'logos-belæg'*. Disse er med til at overbevise – eller overtale – modtageren om afsenderens synspunkter (*logos* og *patos*) og styrke afsenderens troværdighed (*etos*). Som omtalt i forrige kapitel falder disse i en spin-sammenhæng ind under *identitetsmæssigt spin*.

Ved *etos-appel* forstår man de følelser, som vækkes hos modtageren gennem afsenderens *image* som særligt tidsvækkende og troværdig. Dette *image* skabes pga. afsenderens formelle position og status, eller hans/hendes – påståede eller ægte – kvaliteter og egenskaber, som fx idealisme, kompetencer

og ærlighed. Afsenderen kan mere eller mindre direkte og bevidst spille på sit *image* hos modtagergruppen og dermed lettere få budskabet til at blive accepteret.

I patos-appel henvender man sig til modtagerens følelser for at overtale modtageren om budskabets kvaliteter. Der bruges ofte positivt eller negativt ladede ord, billedsprog og stilfigurer (se nedenfor), og i taler kan argumentationen understøttes af stemmestyrke, kropssprog, tonefald, mimik, direkte henvendelse til tilhørerne og lign. Brug af *patos* kan virke stærkt – men det kan også virke latterligt og modvirke accept af et bestemt budskab.

Ved brug af *logos* søger man at tale til modtagerens fornuft. Man henviser til fakta i form af fx statistikker og videnskabelige undersøgelser, eller man påviser, at det er i tilhørernes egen interesse at lade sig overbevise. Sprogligt anvendes her ofte konkluderende eller opsummerende ord som „fordi“, „altså“, „følgeligt“ osv. En sproglig analyse ud fra Toulmins model (se figur 7.2.) kan afsløre, at der undertiden ikke er tale om fornuftsargumenter, men *etos-* eller *patos-appeller*. Især *patos-appeller* har i vores kultur lavere status end *logos-argumenter*, selv om man recht må tale til såvel modtagerens hjerte som hjerne, hvis man vil have tilslutning hos sine tilhørere.

Nedenfor understøttes budskabet i eksempel 3 (se forrige side) med henholdsvis *etos-*, *logos-* og *patos-*

Jeg har i mange år beskæftiget mig med integrations spørgsmål og ved af erfaring (etos), at mange unge med anden etnisk baggrund end dansk er rystende (patos) let påvirkelige mht. yderligtgående islamistisk propaganda, uden tvivl fordi de føler sig fremmedgjorte i det danske samfund. Integrationen af dem er – trods de mange ressourcer det danske samfund har brugt på dem, 20 mio i det seneste år, (logos) slået fejl.

De nyeste undersøgelser mht. radikaliserings omfang, som jeg selv har været med til at lave (etos og logos), taler deres tydelige sprog. Med stor sandsynlighed vil dette føre til øget terroristvirksomhed, der vil kræve blodige ofre (patos), med mindre der gives øgede bevilgninger til overvågning af unge muslimer. Derfor må der handles nu.

Topos – debattens skjulte niveauer

Udover de ovennævnte appelformer kan der også være tale om det, man kan kalde debattens skjulte niveauer. Det drejer sig om det, som inden for retorikken kaldes *topos*, som kan oversættes med ordet *vinkling*. I den politiske kommunikation vil de forskellige debatterer have forskellige strategiske intentioner i at få modtagerne til at se sagen fra en bestemt vinkel, og de bygger så deres argumentation op ud fra denne. I en dansk sammenhæng kan man pege på følgende typiske vinklinger i den politiske debat:

Økonomi, Miljø, Æstetik, Kultur, Religion, Individ og Samfund³.

Politikeren vælger sin vinkling ud fra sit politisk-ideologiske ståsted, men nok så meget ud fra strategiske overvejelser. Det kan imidlertid være meget svært at føre en fornuftig diskussion, hvis politikerne i deres diskussioner tager udgangspunkt forskellige steder⁴, dvs. at de har vidt forskellige vinklinger, dvs. at de har vidt forskellige vinklinger, og tilhørerne sidder derfor ofte forvirrede tilbage. Viden om de skjulte niveauer, som vinklinger skaber, kan imidlertid hjælpe til at afkode den måde, politikere søger at trække debatten i bestemte retninger, ud fra hvad der tjener deres interesser bedst.

Som yderpunkter kan man pege på, at mens politikere fra Dansk Folkeparti typisk bruger argumenter, der vinkler til individet, benytter politikere fra Enhedslisten ofte vinkling til samfundet. Fx i diskussionen om videoovervågning, hvor DF argumenterer

for, at man herigennem beskytter den enkelte borger, mens EL typisk argumenterer ud fra frykten for, at vi vil få et Big-brother-samfund.

Et andet eksempel er debatten om bygning af stormskæer i Danmark. Modstandere heraf anfører som regel, at sådanne bygninger vil være imod dansk kultur, mens fortalere henviser til religionsfrihed.

I prostitutionsdebatten vinkler fortalere for en kriminalisering af kunderne til et behov for at beskytte „offeret“, den enkelte prostituerede, mens modstandere af kriminalisering henviser til kvinders frihed til at vælge erhverv.

Politisk kommunikation handler således ikke kun om at fremføre gode argumenter, men også om at lægge en strategi mht. at vinkle sagen på den rigtige måde – og eventuelt skifte vinkling, hvis det skulle vise sig at skabe større lydhørhed.

Sproglige og retoriske virkemidler – stilfigurer og argumentationsformer⁵

Sproglige stilfigurer og argumentationsformer er vigtige virkemidler i forsøget på at få et budskab igennem – eller i forsøget på at skjule, at budskabet eventuelt er svagt begrundet og usammenhængende.

Inden for spin-teorien kaldes disse virkemidler *semantisk spin*. De handler om:

3. Kilde: Christina Pontoppidan og Jonas Gabrielsen: *Topik – debattens skjulte niveauer*. Retorikmagasinet nr. 74, december 2009.

4. Topos (græsk) betyder „sted“.

5. Dette afsnit bygger bl.a. på Mlle Femø Nielsen: *En sproglig vinkel på politisk spin*, Dansk Noter nr. 4, 2009, og Klaus Kjæller: *Manipulation*, 1991 samt <http://www.spinmøden.dk/lektion.php>

- At lave omskrivninger – *newspeak* (se kapitel 6) – så konkrete sager eller problemer bliver mere spislige, fx at kalde problemer for *udfordringer*, besparelser for *kvalitetsudvikling* eller nedlæggelse af arbejdspladser for *kapaletstilpasning*.
- Tage udgangspunkt i, at noget er ubestrideligt sandt, hvorefter det drages konklusioner herudfra (stipulationer). Fx dette ræsonnement: *Mennesket er skabt som mand og kvinde. Derfor er homoseksualitet uaceptabelt!*

- Snakke udenom og operere med forskellige former for underforståethed, dvs. at noget ikke formuleres direkte, men udelukkende fremgår indirekte, så det er modtageren selv, der bringes til at drage slutninger (såkaldte implikaturer). Fx: *„Der er rejst megen kritik mod regeringens økonomiske politik. Om der er hold i nogle af kritikpunkterne skal vi lade være usagt.“*
- Tale om intentioner med en bestemt handling, selv om der spørges til virkninger og konsekvenser – og omvendt. Fx er kritik af, at Irakkrigen blev ført på et forkert grundlag – at Saddam Hussein havde masseødelæggelsesvåben – blevet imødegået med, at Saddam Hussein, som var en grusom diktator, jo blev fjernet fra magten. Dertil kommer *framing* og *dis-kursen*, som er omtalt i kapitel 6.

Figur 7.3. Sproglige stilfigurer

Betegnelse	Definition	Eksempler
Afpersonificering	Bruges ofte i politik, fordi man herigennem næsten kan få fremstillet beslutninger som nødvendige. Brugen af passivform, eller ordet „man“ uden at nævne personer, kan få det politiske budskab til at fremstå mere objektivt og politikeren til at virke mere saglig.	<i>Når man står frem og kæmper for det, man tror på, så koster det noget, og man må være parat til at betale, hvad det koster.</i>
Alliteration	Bogstavrim. Gentagelse af samme bogstav i flere ord i samme sætning	<i>Veje til vækst, Vilje til veljærd</i>
Allusion	En hentydning til begivenheder, personer, situationer eller citater, som forudsættes bekendt hos tilhørerne	Man kan fx ved at bruge et velkendt citat smugle en hel del ekstra information og holdningspåvirkning ind i budskabet, fx ved at sige, at det er som med ‘Kajserens nye Klæder’ / ‘Jeppe i Baronens seng’ (alle ved jo, hvordan det gik i de to historier!). Andre allusionsskabende stilfigurer: ‘Plads til alle, der vil’, ‘Big Brother’ osv.
Anafor	Gentagelse af første led i flere sætninger efter hinanden	<i>Status over tre års regeringsarbejde. Status over kontante og klare resultater til gavn for den danske befolkning.⁶</i>
Anekdoter, ordsprog, talemåder	Fungerer på samme måde som „allusion“	„Som min lille søn fortalte forleden dag...“

6. Anders Fogh Rasmussen, tale ved Venstres landsmøde 21.11.05. Mange af eksemplerne i oversigten er hentet fra denne meget roste tale pga. effektiv brug af en lang række retoriske stilfigurer.

Betegnelse	Definition	Eksempler
Antitese	Tydeligt sprogligt markeret modsætning, fx mellem „dem“ og „os“	<i>Når de andre er billige, så skal vi være bedre. Når socialdemokraterne opdager et råderum, så bruger de det straks til større udgifter. Når vi opdager et råderum, så kan vi godt finde på at sætte skatterne ned.⁷</i>
Apostrofe	Betyder ‘påkaldelse’. Betegner, at taleren henvender sig direkte enten til tilhørerne eller andre	<i>„Jeg er sikker på, at I er enige med mig i...“</i>
Assonans	Betonede ord har vokaler, der ligner hinanden	<i>... om den studerende tager sin uddannelse i Odense eller i Oxford ...⁸</i>
Emotiver: plusord/ minusord	Følelsesladede ord. Gennem anvendelse af disse prøver man at overføre ordenes positive/negative indhold til budskabet	Racisme, antisemitisme, demokrati, humanisme, terrorisme
Epifor	Gentagelse af sidste led i flere sætninger efter hinanden	<i>Det var en positiv historie. En spændende historie. Og en lærerig historie.⁹</i>
Epanastrofe	En sætning slutter med det samme ord, som den næste begynder med	<i>I går gjorde jeg status. Status over tre års regeringsarbejde.¹⁰</i>
Gruppeord	Gruppetilhørsforhold inddrages som implicit del af argumentationen	Fx ved at nævne, at et forslag kommer fra ‘Højrefløjen’ / ‘Venstrefløjen’ / ‘Socialisterne’
Metaforer	Billedsprog. Ofte anvendes metaforer fra sportsverdenen	<i>På den lange/korte bane Gå efter manden i stedet for bolden Vi skal være en frontløber ... en pølet af initiativer Giv det gule/røde kort</i>
	Sammenstilling af billeder hentet fra forskellige områder gør virkningen – frivilligt eller ufrivilligt – komisk	<i>Et væksthus, hvor man kan prøve kræfter med, om den nye idé nu kan bære¹¹</i>
Navne-erstatning	Modstanderne stemples negativt ved, at der hæftes et negativt ladet ord på dem	fx ‘betonhoveder’, ‘papirossere’, ‘islamister’
Nydanneord	Billeddannende ord, usædvanlig sammenstilling af kendte ord, eller brug af ord, der almindeligvis bruges i andre sammenhænge, vækker opmærksomhed og er med til at skabe holdninger	‘smagsdommere’, ‘skrankepaver’, ‘lømmelpakke’, ‘rundkredspædagogik’, ‘hallahippiet’
Overdrivelse	Overdrivelse bruges ofte for at fremme forståelsen af budskabet. Det kan også påklistres en modparts synspunkter, så disse kommer til at fremstå som helt absurde – det kaldes <i>argumentatio in absurdum</i> (= forenkling ud i det absurde)	Fx kan et indlæg til fordel for mere tryghed for brugere af offentlige transportmidler stemples som udtryk for et ønske om indførelse af et overvågningssamfund (= forenkling ud i det absurde)

7. ibid 8. ibid 9. ibid 10. ibid 11. ibid

Betegnelse	Definition	Eksempler
Platheder	Holdningsudsagn, der er ubestridelige, men indholdstomme	„En mand er en mand og en kvinde en kvinde – sådan har det altid været!“, „Man går nu engang i skole for at lære noget“, „Ligesom på et skib kan der kun være én der har kommandoen“, Sådanne ubestridelige udsagn, fx anbragt først eller sidst i et indlæg, virker på det psykologiske plan og kan gøre det svært at afvise det egentlige budskab
Pleonasme	En ophobning af ord, hvoraf ét eller flere er overflødige. Som <i>tautologi</i> , eller som unødvendigt adjektiv føjet til et entydigt begreb, kan pleonasmer bruges som stilistisk virkemiddel til at styrke budskabet – men også nærme sig klicheen	Fx „den konkrete virkelighed“ og tautologier som „mulm og mørke“, „frygt og bæven“, „klart og tydeligt“ (i modsætning til dårligt sprog: „udenlandske indvandrere“, „rund cirkel“!)
Retoriske spørgsmål	Spørgsmål, som man ikke forventer svar på	Nu tænker I, hvordan kan det lade sig gøre med de omkostninger og skatter? ¹²
Tautologi	Betyder 'at sige det samme' – gentagelse af det allerede sagte med brug af et andet ord med lignende betydning	Vi vil allerhelst samarbejde om en løsning, fordi vi sammen bedst kan løse problemerne
Triade, Trikolon, „list of three“	Oprensning af tre grunde, betingelser eller lignende virker stærkt og som logos-appel	Bedre til at oprette nye arbejdspladser. Bedre til at skabe nye produkter. Bedre til at få nye idéer ¹³
Underdrivelse	Ved at bruge underdrivelser, hvor modtageren venter et stærkt udsagn, kan dette virke meget effektivt, idet underdrivelse brugt på denne måde overrumpler modtageren	Som svar på disse alvorlige og uhyrlige anklager vil jeg i al stilfærdighed sige ...

12. Ibid 13. Ibid

Argumentationskneb

Nedenfor gengives en række kneb, der har til formål at vinde tilslutning for en påstand, trods strage argumenter eller direkte vildledning. De har det til fælles, at de tilslører gyldighed, sandhed eller relevans i argumentationen (se ovenfor).

Karakterkneb: Afvise eller anerkende et argument, fordi det kommer fra en bestemt person – „*når XX siger det, må det være rigtigt/kan man ikke stole på det.*“ Det kal-

Ovenstående hører alle under eros-appelformer, mens der i nedensstående eksempler er tale om brug af forskellige former for patos-appel.

Hensigtskneb: Tillægge modparten skjulte hensigter og motiver. „*Hvad er det egentligt oppositionen ønsker at opnå, når den kritiserer regeringens forslag?*“

Namecalling –kneb: Brug af negativt eller positivt farvede ord.

Sort-hvidt-kneb: Der spilles på tilhørernes følelsesmæssige behov for et enkelt og ukompliceret verdensbillede.

Smigre-kneb: At smigre modtagerne kan også have positiv effekt. „*Jeg tror at vælgeren er kloge nok til at kunne gennemskue*...“

Popularitetsgivende kneb: Brug af humor, ironi, latterliggørelse af modstandere samt løfter, der sandsynligvis kan indfries uden større besvær.

Syndebuk-kneb: En person eller gruppe – forskellig fra afsenderens egen – tillægges alverdens dårlige egenskaber og hensigter. Hvis disse mennesker fjernes eller fratages indflydelse, vil alle problemer være løst.

Yderligere findes der en række argumentationskneb, der sigter mod at få tilhørerne til at træffe konklusioner ud fra falske eller tvivlsomme præmisser:

Definitions-kneb: En situation eller et problem kan defineres gennem de ord, der anvendes – *krise, bagatel, alvorlig, usædvanlig, en trussel* osv.

Formuftskneb: Henviisning til „sund fornuft“ som erstatning for argumenter.

Generaliseringskneb: Selv slutte fra del til helhed, eller fra helhed til del – eller få tilhørerne til at gøre det.

Historiekneb: At lade henviisning til noget mere eller mindre historisk – tradition, gamle dage – erstatte et argument: „*sådan har det altid været.*“

Identifikationskneb: Henvise til at „vi“

– i modsætning til „de andre“ – er enige.

Mængdekneb: Henvise til, at der er mange, der mener det samme.

Sløringskneb: Vinde tid eller sløre svage argumenter med fremmedord og lange indviklede sætninger.

Vagheds-kneb: Argumenterne er så vage og generelle, at det er svært at argumentere imod.

Ad Hominem-argumenter

Et sådant argument er et, hvor den, der fremsætter det, forsøger at tilbagevise et synspunkt ved at henvise til, at de, som deler synspunktet, har en række kritisable egenskaber. Et pragteksemlar på et sådant argument leverede Asger Aamund i januar 2009 i sin kommentar til Helle Thorning-Schmidts forslag om et loft på 2,5 mio. kr. for lønninger til direktører i banker, der nyder godt af bankpakken (...) Aamund sagde om forslaget: „Det er bodegapolitik i stil med, hvad man kunne høre på en vinstue“.

Men det, at et forslag kunne være fremsat på en bodega eller en vinstue, forklarer jo ikke, hvorfor det er et dårligt forslag (hvis det er det).... Det lykkes jo selv for folk, der befinder sig på en vinstue, at fremsætte fonuftige forslag, om ikke af forstand, så af held ...

.....
Profesor i politisk teori Kasper Lippert Rasmussen: „Men du siger jo det samme som Pia Kjaersgaard“. Om meningen, indhold og identitet. I Perspektiver på politik, Academia 2009.

Hertil kan føjes en lang række forskellige-arteede overtalelses- og argumentationskneb,

som også hører hjemme under den kategori, som kaldes *semantisk spin* (se oversigt over andre spinformer i kapitel 6):

Tavsheds-argumentet: „Der er ikke noget at komme efter“, „Ingen kommentarer“.

Afflednings-argumentet: „Man laver støj“, så opmærksomheden affedes fra det centrale, og fokus flyttes. Eventuelt angreb på modstandere – angreb er det bedste forsvar.

Forudsigelses-argumentet: Skråsikre forudsigelser formuleres som realiteter, som igen bruges som argument for/imod bestemte handlinger.

Ros før ris: Modparten får ret et stykke hen ad vejen, hvorefter den velforberedte kritik sættes ind, „...men på den anden side...“.

Cirkelbevis-argumentet (*såkalte tautologier*): Politikeren bruger et argument, hvor konklusionen er identisk med præmisserne, eller hvor en af præmisserne kun kan begrundes ved hjælp af konklusionen.

Udskydelses-argumentet: Hvis politikeren ikke umiddelbart kan trænge igennem med sine budskaber, kan denne ved at argumentere for, at der skal indhentes flere oplysninger/foretages grundige, tilbunds-gående undersøgelser, fremstå som moden, ansvarsbevidst og grundig. Og måske på denne måde få fejlet en ubehagelig sag ind under gulvtæppet.

Konsekvens-argumentet: Politikeren argumenterer med, at har man først accepteret et synspunkt, må man også acceptere visse konsekvenser (uden at der nødvendigvis sagligt behøver at være en sammenhæng her).

Entusiasme-argumentet: Budskabet ledsages af begejstrede udtryk (*super, formidable, strålende, fascinerende, hammerfald*), som på nogle kan virke overbevisende mht. selve budskabets indhold. Dette såvel som det sidste eksempel gør brug af patos.

Gidsel-argumentet: En form for følelses-mæssig afpresning, hvor man spiller på, at det vil gå ud over nogle (børn, syge osv.), hvis ikke man accepterer budskabet.

Tekster til analyse

Undersøg sproglige virkemidler og argumentationsformer i nedenstående tekstdrag.

Hvorfor er vi i Afghanistan?

(...) Hvorfor har vi sendt tropper ud på en så farlig mission, og hvorfor udsætter vi vore unge soldaters liv for fare? Hvad skal det gavne?

Det er rimeligt at stille disse spørgsmål. Mit svar er klart... Vi gør det, fordi det er rigtigt, og vi gør det, fordi det er nødvendigt. Ikke kun af hensyn til det afghanske folk – men også af hensyn til vores egen sikkerhed. Derfor sender vi vores soldater til Afghanistan (...)

Tidligere forsvarsminister Søren Gades tale d. 1. april 2008 ved Afghanistan-konference på Christiansborg.

25 millioner asylansøgere

(...) Det er åbenbart, at der er mange, som gerne vil forsørges af danskerne på ubestemt tid, men det er af letforståelige grunde umuligt, og det vil få asylsystemet til at bryde sammen. Argumenterne om, at det er usikkert at leve i Irak, kan ikke bruges til noget. Der lever ca. 25 millioner mennesker i Irak, og hvis afviste asylansøgere ikke kan sendes dertil, vil den logiske følge være, at alle 25 millioner har krav på asyl i andre lande...

Mogens Camre: Præster politiserer om flygtninge. Debattidleg i Politiken, 13.0.09.

De gik efter Danmark

(...) Vi må se i øjnene, at terror ikke længere kun rammer de andre. Nu er vi også blevet 'set' af terroristerne.

Nu befinder vi os der, hvor vestens idealer støder sammen med islamismen i dens mest ekstreme og uhyggelige form. Vi er fremme i frontlinjen.

Men det betyder ikke, at vi skal til at blive svage i koderne ligesom Margrethe Vestager.

For sådan er vilkårene, når man træder frem og løfter fanen for demokrati og ytringsfrihed. Så risikerer man noget.

Derfor skal vi være klar over, at vi med terrorangrebet mod ambassaden har passeret et vandsejl.

De gik efter Danmark.

De ramte Danmark.

Terroren er rykket tættere på.

Men herfra skal lyde et budskab til terroristerne:
Vi bøjer os ikke for jer!

Vi danskere kæmper for frihed, for lighed, for demokrati og ytringsfrihed. Og det bliver vi ved med.

Når et land er under angreb, og det er det vi er, så står man sammen.

Så begynder man ikke at sætte spørgsmålstegn ved landets politik.

Man står sammen mod fjenden. Skulder ved skulder.

Det er rystende, at Vestager kæder terrorangreb sammen med vores udenrigspolitik. Det har Socialdemokraternes Helle Thorning

da også sagt, og det kvitterer jeg for.

For hvad er det, vi er oppe imod?

Det er kujoner!

Det er kujoner, der får folk til at angribe os som selvmordsbombere.

Det er kujoner, der slår uskyldige kvinder, børn og mænd ihjel.

Og vi bøjer os ikke for kujoner!

Bendt Bendtsens grundlovstale 2008. Bendt Bendtsen er tidligere vicestatsminister og formand for Det konservative Folkeparti.

Lad dem rejse til Iran!

(...) Jeg har besøgt Iran.

Et land, der kun lige akkurat tæller kvinder, hænger homoseksuelle, undertrykker befolkningen, truer verden med atomvåben og systematisk påtvinger alle inden for rækkevidde deres doktrinære middelalderislam.

Jeg har besøgt Iran.

Og da jeg dybt ind i min sjæl tror på „Skik følge eller land fly“, tog jeg tørklæde på, mens jeg var dér. Jeg var nok heller ikke sluppet af sted med andet, men jeg prøvede nu heller ikke.

Jeg har besøgt Iran.

Og efter et besøg der, er det altså surrealistisk grænsende til det helt utælelige at høre på, at dansk udlændinge-politik, dansk debat-tone, dansk fremmedfrygt, dansk globaliserings-angst og danske frikadeller er et problem! ...

Der er dem, der siger, at tonen i den danske debat er så slem, at vi ikke længere kan være os selv bekendt, og forfatterne skammer sig over deres herkomst, og skuespillere vrider hænder i tolerante, udenlandske kollegers selskab. ►

Lad dem rejse til Iran!

Der er dem, der siger, at danskerne lukker sig om sig selv, er angst for verden og ikke ser islams fredssommelige lyksalighed.

Lad dem rejse til Iran!

Og der er endda dem, der mener, at de intolerante danskere har misforstået stort

set alt fra Koranen til Asmaa Abdul Hamid

og i deres fremmedangst ser muslimske terrorister alle vegne.

Lad DEM rejse til Iran!!!!!!

.....
Uddrag af tale af Pia Kjaersgaard, Årsmøde 15.9.2007.

Kan du selv se, hvor du er havnet?

(...) Når historien om Fogh-regeringen skal skrives, bliver det også historien om en regering, der ikke kunne tale at have magten. Det bliver historien om en regering, der glemte noget af det allervigtigste, nemlig at vise ydmyghed over for magten. Magten steg den til hovedet.

I sin berømte grundlovstale fra 2001 hånede Anders Fogh Rasmussen den daværende socialdemokratiske ledede regering for magtmisbrug, kammerateri, vennetjenester og fråds med skatteydernes penge.

Tror I statsministeren kunne holde den tale i dag? Jeg tror det ikke.

Anders Fogh Rasmussen anno 2001 lød sådan her:

Socialdemokraterne har siddet så længe på regeringsmagten, at de betragter regeringsapparatet som deres personlige ejendom. De kan ikke længere se, hvor grænsen går mellem stat og parti. Statsapparat og

partiapparat flyder mere og mere sammen.

Sagde Anders Fogh. Dengang. Grundlovsdag 2001.

Nu er der gået syv år – lang tid for en utålmodig sjæl som mig – og jeg finder det derfor nødvendigt at spørge det borgerlige Danmarks første-mand: Kære Statsminister – kan du selv se, hvor du er havnet?

De seneste måneder har vi fået den ene afsløring efter den anden.

Afsløringer af Venstre-ministres magtmisbrug og blagsrod.

Afsløringer af fråds, sjusk og lemfældig omgang med offentlige midler.

Afsløringer af, at skatteyderne har betalt for Venstre-arrangementer.

Jeg tror Fogh vælger et andet tema for sin grundlovstale i dag. Hvad tror I? ...

.....
Uddrag fra Villy Søvndals grundlovstale 2008

Frihed og grundlæggende værdier under pres

(...) Danmarks grundlov fra 1849 var et produkt af den europæiske oplysningstid.

Oplysningstiden var en periode i 1700-tallet med stærke brydninger. Naturvidenskab, oplysning og filosofi vandt frem og gav andre forklaringer på natur og samfund end dem, som kirken havde stået for. Kirke og religion mistede troværdighed og terræn.

Viden og fornuft blev sat over religion og forældet folketro. Centralt for Oplysningstiden var troen på menneskets evner, troen på, at oplyste mennesker kan træffe rationelle valg til samfundets bedste.

Borgerskabet var i fremvækst og stillede krav om del i magten. Så Oplysningstiden mundede ud i krav om enevældens afskaffelse, frihed, folkestyre, menneskerettigheder og drastisk reduktion af kirkens magt over samfundslivet.

Oplysningstiden har præget Europa på godt og ondt. Én af de mere brutale konsekvenser var den blodige franske revolution. Men det er i høj grad takket være Oplysningstiden, at Europa over de følgende par århundreder udviklede en økonomisk og teknologisk førerposition i verden.

Fordi frigørelsen fra religiøse dogmer og fortrådt folketro gav rum til dristig nytænkning. Fordi oplysning og videnskab fødte ny erkendelse og begravede forældede forestillinger. Fordi troen på det selvstændige, myndige og frie menneske afløste det kuede menneske, der var under formynderskab af undertrykkende autoriteter og traditioner.

Ad krogede omveje førte Oplysningstiden til det Europa, vi kender – med person-

lige frihedsrettigheder, bl.a. ytringsfriheden, den private ejendomsret og ligestilling mellem kvinder og mænd, folkestyre, retsstat, magtens tredeling og begrænsning af kirkens og religionens magt i samfundet.

Men frihed og grundlæggende værdier er under pres i disse år. Terrorangrebene på USA den 11. september 2001 var religiøse fanatikeres angreb på den kultur og livsform, som præger vore frie samfund.

Terrorangrebet på den danske ambassade i Pakistan er det seneste af en række meningsløse angreb med uhyrlige konsekvenser for uskyldige ofre.

I mange lande – også i Europa – er mennesker blevet dræbt eller truet på livet for at udnytte deres ret og frihed til at ytre sig om religiøse emner i form af bøger, film og tegninger.

De har stået fast på de principper og værdier, som er fundamentet for vore frie samfund: Politisk frihed, liggeret for alle, folkestyre, fri presse, ytringsfrihed, kritisk tænkning og kritisk tilgang til informationer, idéer og tro.

Det er disse fælles værdier, vi skal kæmpe for. Vi skal med alle ligesindede være fællede i forsvaret for frihedsrettighederne. Vi skal med større styrke tale med én stemme i kampen for frihed og fred i verden. Vi skal med fasthed stå sammen i kampen mod terror.

Her har Europa en stor rolle at spille.

.....
Uddrag af fhv. statsminister Anders Fogh Rasmussens grundlovstale 2008.